

Literatura pro děti s didaktikou

3. 11. 2020

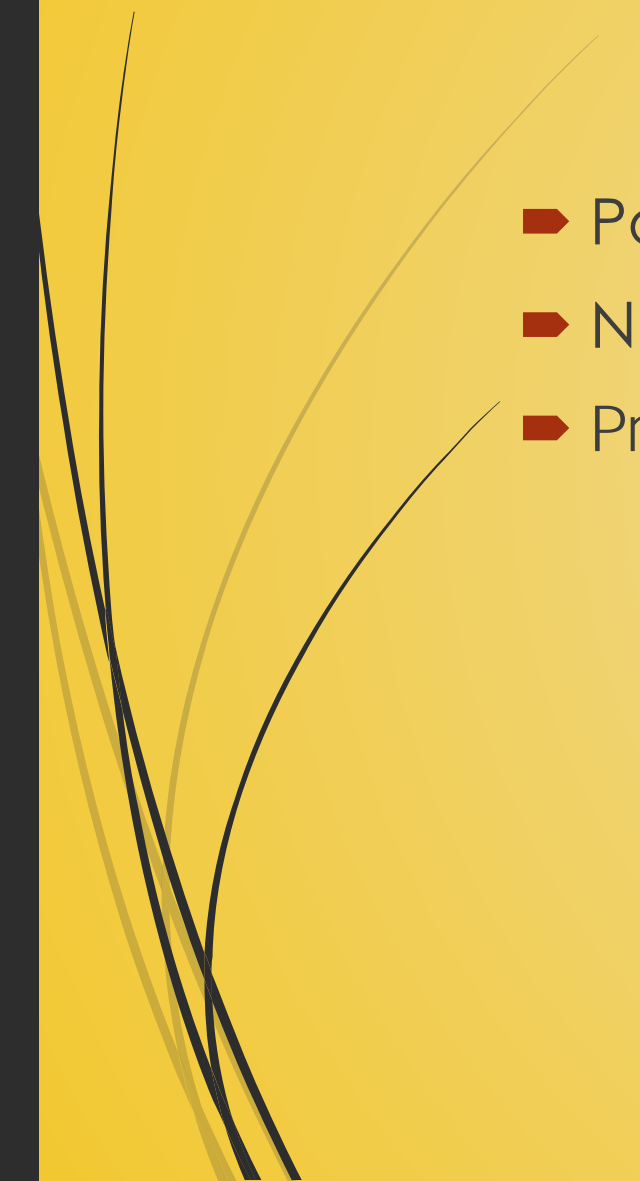
Prezenční studium

Výstup předmětu

- Prezentace – Práce s knihou
- **15. 12. / 22. 12. 2020**
- 10 minut každá skupina
- https://docs.google.com/spreadsheets/d/1SPAYEtgYZ0zUrKdTSphz1luAp0ukEVPcwOZ_Tn8v3aw/edit?usp=sharing
- Představení knihy a jejího didaktického potenciálu (1 -2 slajdy)
- Návrh práce s knihou podle E – U – R
- Smysluplné aktivity vedoucí k motivaci dětí o knihy, čtení, porozumění textu
- Promýšlejte zapojení všech smyslů

Dnešní program

- ▶ Podzim: Malované čtení
  - ▶ Naučné knihy: Stromy
  - ▶ Práce s knihou ve skupinách
-

Úkol před čtením

- Prohlédněte si pozorně krabičku (putuje v kruhu).
- Kdo by v ní mohl bydlet a proč?
- Odpovědi pište do chatu To: Veronika Laufková

Otázky před čtením

- ▶ Kde a kdy můžeme kaštiny najít?
- ▶ Co se dělá s kaštaný?
- ▶ Kde by mohly kaštiny bydlet?

Vaše návrhy:

<https://jamboard.google.com/d/1QXjbCcgjCGngvx9oQupThg64p1O32PjWOLzE4vkyPY/edit?usp=sharing>

Kde by mohly bydlet kaštany?

Společné čtení leporela „Kaštánkův domeček“

- kdo má kaštan v ruce, doplňuje slovo z obrázku

Pod lavičkou u branky
ležely dva
Bum, bác, spadly z výšky
jako v lese

Sotva spadly, hupky dupky
vyskákaly ze své

Šel tam tudy jeden děda
na lavičku hned si sedá

Do kaštanů dělá dírky
z kapsy kalhot vyndá

Má to oči, má to rohy
ocásek a čtyři

Koza nebo beránek?
Kdepak! Já jsem

Umím běhat, heleme se!
Hop a skok a zmizel v

První noc spal v pelíšku
připraveném pro

Druhý den se zeptal tchoře
zda smí přespat v jeho

Toho smradu! Nikdy více.
Třetí den spal u

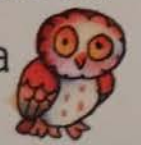
Čtvrtou noc spal u dvou
ráno od nich chytil

Kaštánek si domov hledá
pátou noc spí u

Šesté noci blesky srší
hromy bijí, z nebe
Snad ho k sobě liška schová
Húúú, húúú, zahoukala

Proč bys chodil na noc k lišce?
bydlíš přece v téhle

Malované čtení

- Jako podnětový materiál je využíván text, který je prokládán obrázky.
- Podporuje správný jazykový vývoj.
- Navozuje přirozené vnímání mluveného slova spolu s psaným textem.
- Cvičení umožňuje dítěti aktivně se zapojit do čtenářských aktivit prostřednictvím "čtení" obrázků.
- Za pomoci dospělého (ten čte text, dítě „čte“ obrázky – je vhodné dítěti ukazovat prstem nebo záložkou právě čtený text. Tímto způsobem je dítě přirozeně vedeno k aktivnímu čtení) vede k podpoře rozvoje gramotnostní roviny jazyka, např. správnému skloňování, časování.
- Podpora naslouchání, vnímání souvislostí s tištěným textem, tedy sledování textu znamená první krok k úspěšnému čtenářství a později plnohodnotné čtenářské gramotnosti.

Tvorba kaštánka

- Z kaštanů a sirek
- Nebo místo kaštanů (problematické vyvrtávání dírek) využití modelíny

Kaštánkův domeček

- Autor: Hanka Jelínková
- Ilustrátor: Gabriel Fučík
- Rok vydání: 2012
- Nakladatelství: Naše kniha
- Anotace: Dětské leporelo s básní psanou formou obrázkového čtení. Příběh o Kaštánkově (zvířátko z kaštanů a sirek) putování přes obydlí různých zvířátek do domečku vytvořeném z leporela a krabičky.
- Časová náročnost: cca 15 minut po dobu pěti dní

Využití knihy ve volné hře dětí (I): Kde a jak bydlí zvířata?

- DZIUBAK, Emilia. *Rok v lese*. Přeložil Michael ALEXA. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-7577-332-6.

Využití knihy ve volné hře dětí (II): Kde a jak bydlí zvířata?

- NASSAR, Daniel. *Zvířecí architekti: jak se staví v přírodě*. Ilustroval Julio BLASCO, přeložil Jiří MÁNEK. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1905-1.
- <http://blog.rosamitnik.cz/2018/09/daniel-nassar-zvireci-architekti.html>

Využití kaštanů v dalších aktivitách MŠ

Obrázky z kaštanů, skládání kaštanů na čáru

Další aktivity s kaštaný (FB U sluníčka)

- Kutálení kaštanů
- Kreslení kaštanů
- Obtisky
- Slepování kaštanů
- Kreslení na kaštanů
- Házení kaštanů do nádoby
- Třídění podle velikostí
- Chůze po kaštanech
- Rytmizace
- Přenášení na lžici
- Provrtání a navlékání
- Masáže
- Klenba – zvedání kaštanu nohou
- Vaření
- Výroba figurek – loutek - divadlo

Zdroj obrázku: <https://www.testovanonadetech.com/aktivita/0618-special-kastany>

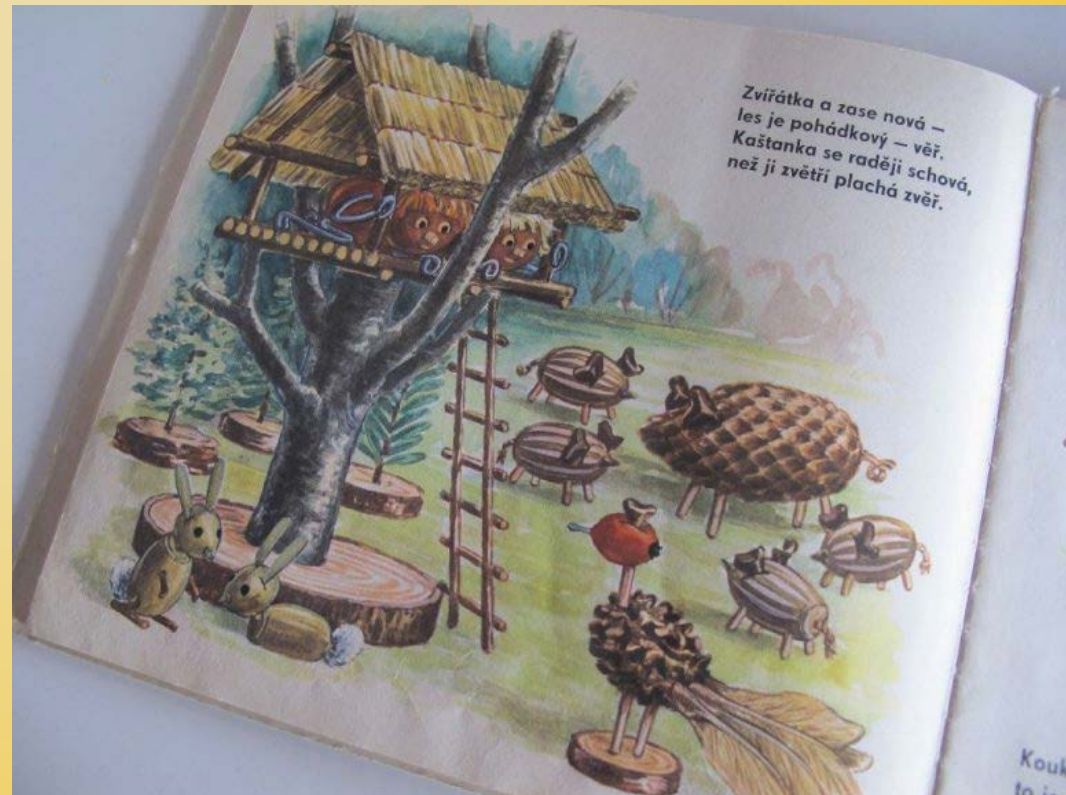
Odbočka: Další nápady, co lze vytvářet z kaštanů

Další vhodné knihy k tématu

1. Kašánek a kaštanka

<http://www.knihydetem.cz/listujeme/listujeme-kastanek-kastanka/>

2. Další knihy s tématem kaštanů

- František z kaštanu, Anička ze slunečnic R. Malého (Meander)

- Kaštanová pohádka z knihy Alenčina čítanka E. Petišky

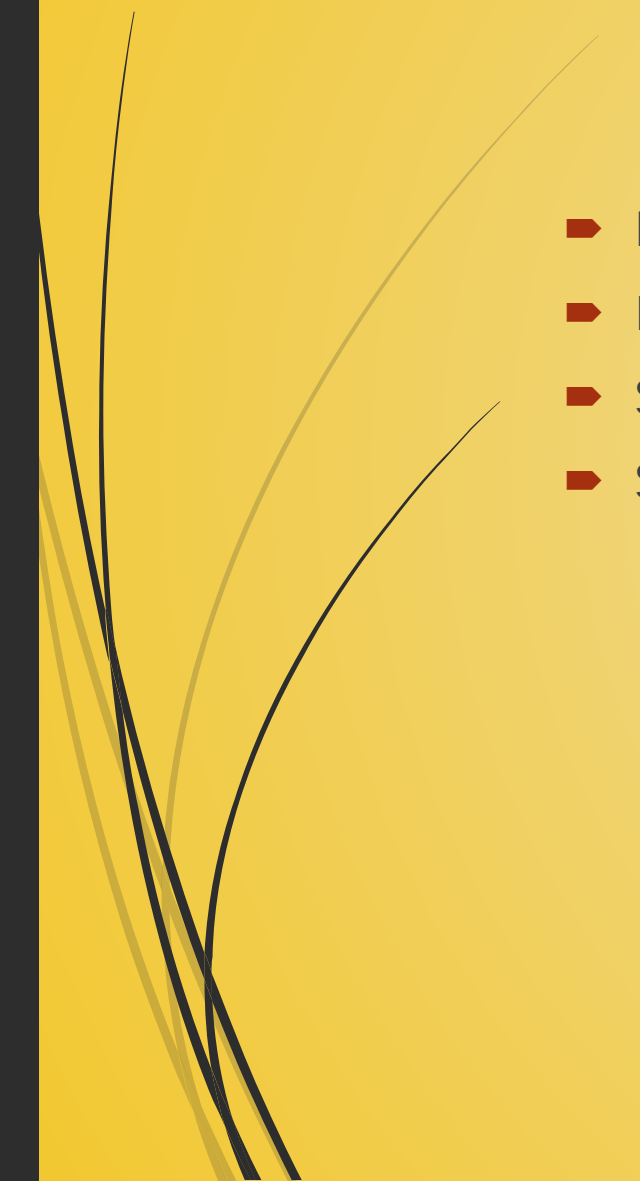
3. Léčivé pohádky (Romana Suchá)

S Kaštánkem děti objevují v aleji
tajemný strom

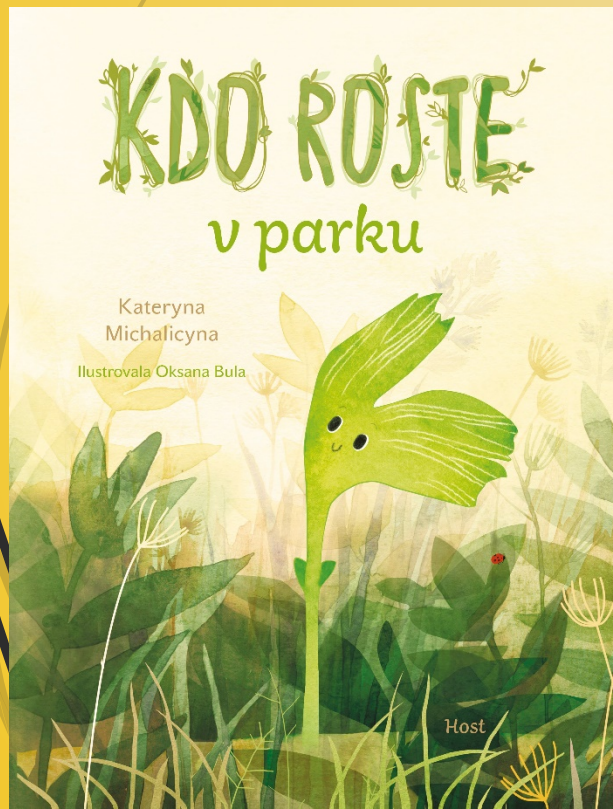

Naučné knihy: Stromy

- Příklady kvalitních knih pro děti věnované tématu „Stromy“
  - Kdo roste v parku? (Oksana Bula, Host, 2019)
  - Slyšíš, jak mluví stromy? (Peter Wohlleben, Kazda, 2017)
  - Stromy (Pietor Socha, Slovart, 2019)
-

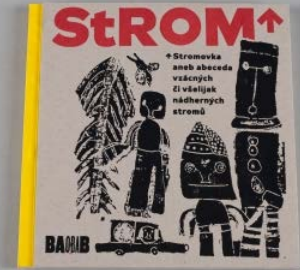
Kdo roste v parku

- Malý zelený semenáček hledá, kým bude, až vyroste
- Děti se prostřednictvím příběhu naučí 11 listnatých stromů (jakou mají kůru, korunu, listy, květy, plody): bříza, dub, jeřáb, lípa, javor mléč, jasan, javor klen, kaštan, topol, vrba, jinan – ginkgo

Stromovka (Baobab)

- Abeceda vzácných stromů
- Texty Jiřího Dvořáka a Terezy Horváthové a pod vedením zkušených výtvarníků tvořily děti ilustrace k textům nebo se samy snažily sestavit vlastní výtvarný příběh na téma stromu.
- Kniha přináší drobné črty o povaze, původu, výšce, kráse a užitečnosti stromů, popisy odvozené od skutečných přírodních druhů, a tyto příklady doplňují i příběhy stromů „fantaskních“ a „bájeslovných“ – často vznikly z přímé inspirace během výtvarné dílny.
- Tvůrci společně s dětmi pronikali do samotné podstaty stromů, hledali, co vše se stromy souvisí, často volili i netradiční materiály a postupy (např. když malovali olivovým olejem nebo lipovým čajem, když obtiskovali kůru stromů).
- Zdroj: <http://www.baobab-books.net/stromovka>

Stromovka (Baobab)

Slyšíš, jak mluví stromy? Co všechno můžeš objevit v lese

- Encyklopedie – objevování tajů lesa:
- Jak funguje strom;
- Jak si stromy pořizují děti;
- Zda stromy umí mluvit;
- Z čeho mají stromy strach;
- Jak stromy pijí?
- Jaká zvířata žijí v lese;
- Rok v lese – Jak stromy poznají, že přichází jaro; jestli se stromy v létě potí; proč stromy na podzim shazují svoje listí;
- K čemu je potřeba dřevo
- Proč jsou stromy pro město důležité

Slyšíš, jak mluví stromy?

Co všechno můžeš objevit v lese

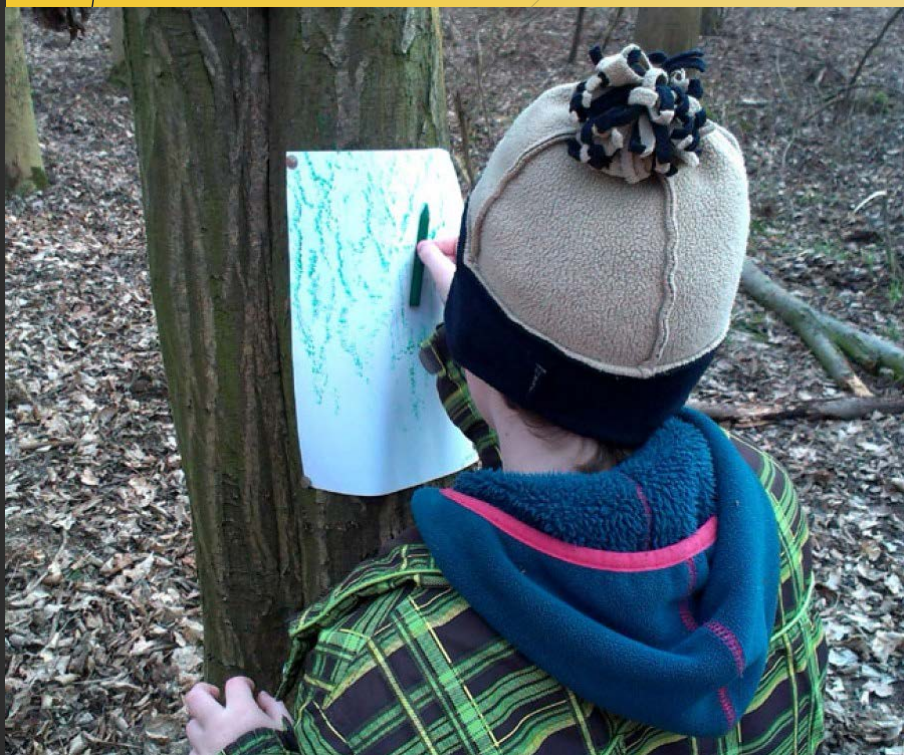
- Kromě textu s informacemi kniha obsahuje i tipy na různé „objevy“: „Vyzkoušej si“, např.

Založit si album z kůry stromů s využitím papíru a voskovek (papír se přiloží na kůru, přejíždí se naležato voskovkami a kůra se na něm barevně obtiskne)

- „Všimni si“
- Kvízy (informace lze nalézt v textu)
- Fotografie – reálné i dětské ilustrace

Slyšíš, jak mluví stromy? Co všechno můžeš objevit v lese

Zdroj Obrázku: <https://www.knihcentrum.cz/slysis-jak-mluvi-stromy>

Zdroj obrázku:
<https://liborcermak.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=452602>

Dřevo, které jednou naroste, nemůže zmizet. Nic z toho, co je ve kmeni, se nedá změnit, protože kmen roste jenom na vnějším okraji, mezi kůrou a dřevem. Strom proto nemůže zhubnout, ale vždycky jenom tloustne. A to je dobře. Protože současně také roste do výšky a je čím dál těžší. Musí si vytvořit silný kmen, aby celou tu váhu vůbec unesl. Je to podobné jako s tvým tělem. Proto jsou také dospělí silnější než děti. U stromů je tomu zrovna tak.

Stromy s námi mají ještě další podobnost, a sice žíly. Žílymi teče tvoje krev. Stromy také mají dlouhá potrubí, jimiž něco teče. U nich je to voda, která se z kořenů pumpuje vzhůru do koruny. Vodovodní trubky jsou uzounké. Když se podíváš na letokruhy pokáceného kmene, možná je objevíš. Vypadají jako malinkaté dírký. Voda ale teče jen vnějšími letokruhy. Proto je kmen v létě, když strom jaksepatří pracuje, pod kůrou pěkně mokrá. Dál uvnitř, směrem ke středu, bude dřevo spíše sušší. V něm se už nic neděje a strom tam ztrácí citlivost. Proto ho nebolí, když vnitřní dřevo časem uhynie. Mohou vzniknout rozsáhlé dutiny a strom pak vypadá jako velká trouba od kamen. Přesto ale stojí pevně.

Na jednu otázku jsem ale ještě vůbec neodpověděl: nač vlastně stromy potřebují kmen? Koruna by přece mohla vyrůstat rovnou z kořenů. Kmen je přece nutný, aby stromy byly větší než ostatní rostliny. Jinak by to byly keře. Ty totiž žádné kmeny nemají. Takže když jsou největšími rostlinami na světě, tak se prostě stromy nemusí obávat, že je nějaké bylinky či trávy přerostou. Výjimkou jsou samozřejmě ostatní stromy. Časem si ještě řekneme, z čeho mají strach duby.

Velký buk potřebuje silný kmen, aby unesl váhu koruny.

MÍVAJÍ I STROMY BOLÁKY?

ZDRAVÉ DŘEVO JE MOKRÉ, TO UŽ VÍŠ. I KDYŽ SE DO KMENE OPÍRÁ HORKÉ LETNÍ SLUNCE, STROM NEVYSCHNE, PROTOŽE JE POKRYTÝ KŮROU. JE TO JEHO POKOŽKA.

Kůra chrání strom tak jako tebe tvá kůže. A stejně jako když ty při poranění krvácíš, ztrácí strom vodu, když mu někdo našlape kůru. Proto by se do kůry stromů nemělo řezat.

U každého druhu stromu vypadá kůra trochu jinak. Buky mají hladkou kůru, zatímco duby jsou úplně drsné a zvrásněné. Také ale záleží na věku.

Tak to vypadá, když se stromu našlape kůra. Pod kůrou kůry na tomto místě vyrůstala větev.

A zase je to podobné jako u nás lidí. Ty máš hladkou pleť a zatím žádné vrásky. Starší lidé, jako dědeček a babička, mají vrásek mnoho. Ty kolem očí vytvořil smích, protože když se smějeme, vytahujeme tváře nahoru. Přitom se kůže trochu mačká. Jestli se stromy smějí, nevím. Ale když stárnou, tak se jim dělají vrásky. Hladké kmeny buku popraskají a rýhy se v nich vyhloubí teprve, až když je jim víc než 200 let. Dubům se to stává mnohem dřív. Ty mají hluboké vrásky už ve dvaceti.

Vyzkoušej si!

Z kůry různých stromů si jde snadno založit album. Nejlépe to jde s papírem a voskovkami. Papír přitiskneš jednou rukou na kůru. Druhou rukou po něm budeš nalezato přejíždět voskovkou. Kůra se barevně obtiskne na papír. Tak si můžeš vytvořit a shromáždit spoustu obrázků kůry různých stromů.

Miniúkol

- Znáte další knihy, které by tematizovaly podzim, kaštany, stromy?
- Pište i s krátkou anotací či tipem, jak je využít v MŠ – do fóra na Moodle

Práce s knihou ve skupinách

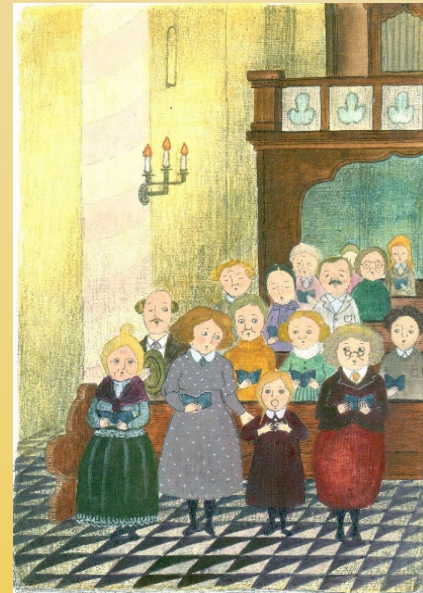
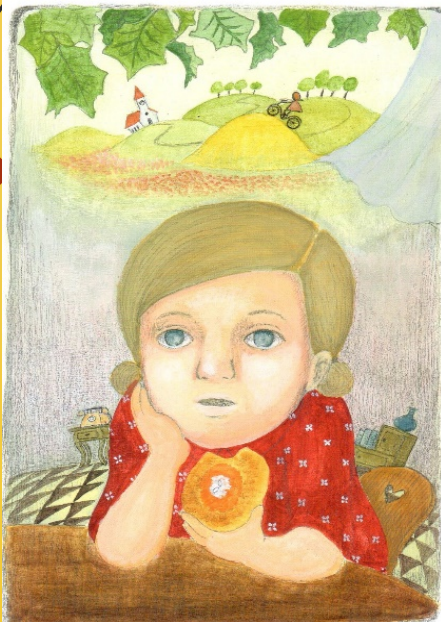
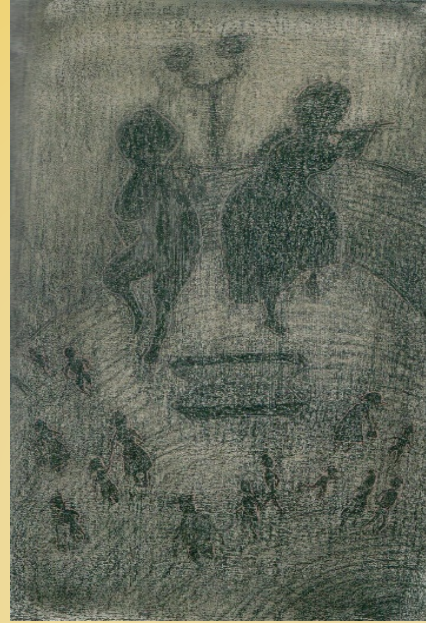
Práce s textem ve skupinách

- Odkaz na materiál v chatu:
- https://drive.google.com/file/d/1jKJgbiLaMdoRs_yVrbn9seBa8sDZRqAx/view?usp=sharing
- Rozdělení do skupin – práce ve skupinách podle instrukcí – ***psány tučně a kurzívou***
  - Postupujte, prosím, přesně podle otázek a úkolů, nelistujte na další stránku, dokud si ve skupinách nesdílíte Vaše odpovědi
  - Vyberte si svého mluvčího, který za Vaši skupinu bude sdílet informace
- Společné sdílení v hlavní místnosti

Práce s knihou

- 1. Prohlédněte si několik ilustrací z knihy (čt. strategie **předvídání** - z titulní stránky či ilustrací vyvozují, o čem by kniha mohla být a na základě toho se rozhodují, zda jí budu věnovat pozornost, či nikoliv).
- *O čem kniha asi bude? Proč si to myslíte?*
- Práce s pracovním listem

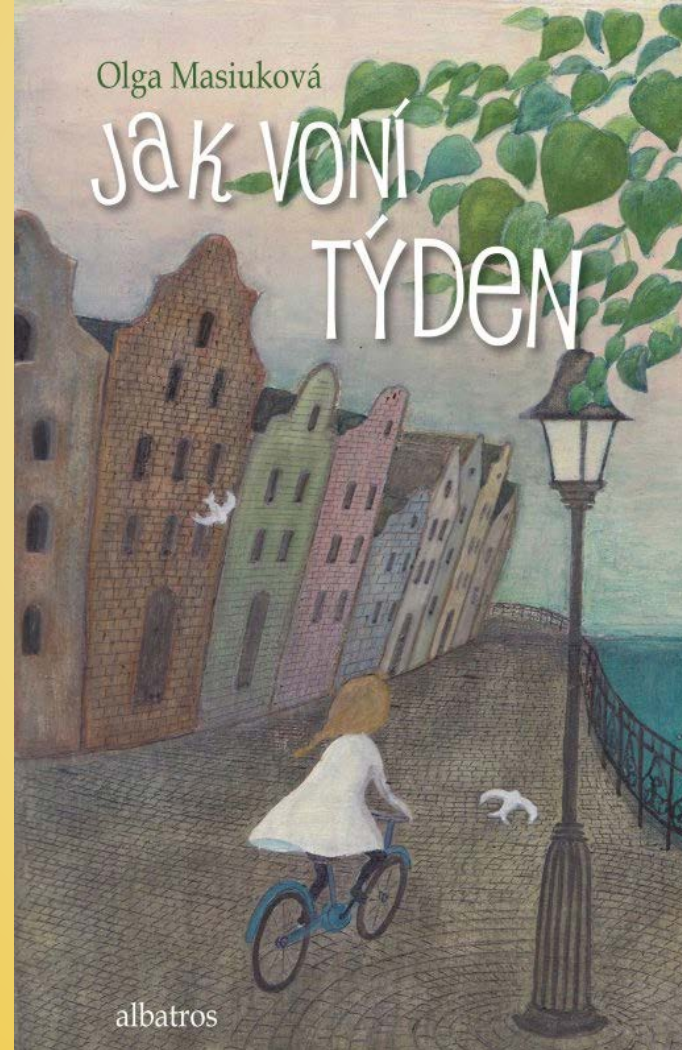
**Prohlédněte si několik ilustrací z knihy.
O čem kniha asi bude? Proč si to myslíte?**

Titul knihy je „Jak voní týden“.

Změnil se Váš pohled na to, o čem kniha bude?

Zpřesnil se Váš odhad toho, o čem by mohla být kniha? Proč?

Přečtěte si úryvek z knihy.

Hrozně ráda chodím ven se strejdou Ríšou, protože máme na cestu vlastní zábavu. Když například někoho potkáme, strejda mi musí dát vědět, jak ten někdo vypadá. Teď už máme dokonce takovou šifru, protože když kolem nás prošlo víc lidí, strejda nestačil mluvit. A kdysi, když jsme ještě šifru neměli, nám nějaká paní, která šla za námi, vyhubovala, protože slyšela, jak strejda říká: „Pohupujeme se ze strany na stranu, ale zpívá.“ To znamenalo, že jde kolem nás někdo opilý, ale tak příjemně. Ale když bylo „pohupuje se“, znamenalo to, že je jen opilý. Anebo strejda řekl: „pán s vyleštěnou hlavou“, anebo ... říkal různé věci. A tamta paní nám hrozně vyhubovala, že máme hloupou zábavu. A tak jsme si museli vymyslet šifru.... Například D – má dobrácký výraz v očích, F – je fajn jako Týnka a strejda Ríša, M – je milý, ale zmrzlinu by nám nekoupil...

Jak se vyvíjí Váš názor na to, o čem kniha bude?

Přečtete si začátek knihy. *Byl Váš odhad z ilustrací správný?*

- ... Právě strejda Ríša mi řekl, že každý den vypadá jinak.
- Já nevím, co to znamená, protože nevidím. Mám zničené oči. Odjakživa. Už jsem se tak narodila. Ty moje oči jsou zhasnuté. Strejda říká, že jsou vypnuté jako čudlík lampičky. (...) Ti, kdo mají čudlík zapnutý, vědí, že každý den nějak vypadá. Já ne. Ale podle mého každý den jinak voní, a díky tomu je lehce rozeznám. Například ...
- SOBOTA
- ... například sobota voní koláčem a babičkou Florou. O sobotách totiž bývám u babičky. Ta mě češe a potom právě cítím ty vůně. Bývají různé, protože babička voní tím, co zrovna vaří k obědu. A nejhorší je, když loupe cibuli.

Zavřete oči a představte si, jak by mohla vonět neděle. Sdílejte své zkušenosti ve dvojicích.

NEDĚLE

Neděle voní kafem. Protože v neděli ho mamulína pije doma, a ne v práci. A čím ještě? Hm ... jak bych to řekla ... sama nevím, protože je to podivná vůně .... Ležením v posteli. Protože v neděli ráno vlezu k mámě do postele a tak tam spolu ležíme a povídáme si. Nebo teda většinou mluvím já a mamka jen tak něco pobrukuje...

- V neděli chodíme do kostela. Hrozně ráda zpívám v kostele a zpívám tak hlasitě, jak jen umím. Já zpívám z plných plic, až mě mamulína tahá za rukáv, protože se za mnou nejspíše ostatní ohlížejí. (...) Kněz říká, že Pán Bůh miluje všechny své děti. A já mu moje zkažené oči nevyčítám, protože si myslím, že má na starosti spoustu jiných věcí a ne všechno se mu povede.
- Jestli mamulína každou neděli připálí řízky, tak Pán Bůh taky občas někomu může udělat špatné oči nebo nohu, anebo něco jiného. Ale Pánu Bohu se občas podaří stvořit někoho docela dobře – například strejdu Říšu nebo mámu. I když mámu nakonec nejspíš úplně dobře nestvořil, protože jsem slyšela, jak si stěžovala tetičce Zošce, že má na nohou pomerančovou kůži, a tetička Zoška říkala, že má to samé. To znamená, že Pán Bůh se u nich nejspíše trochu spletl. Kůže má být přece bílá, červená anebo žlutá, a máta a teta mají jakoby smíchanou žlutou a červenou. Tak přece vzniká oranžová jako pomeranč. Vím to, protože jsem se ty barvy na výtvarce učila nazpaměť – žlutá a zelená dává modrou, červená a zelená fialovou ...

*S jakými aktivitami by bylo možné v této fázi navázat?
Čím je tato kniha podle Vás výjimečná?*

Jak voní týden – Olga Masiuk (učitelka na SŠ ve Varšavě, dětství trávila na Havaji)

- Albatros, 2014, 111 stran, ilustrace Nanako Ishida
- Ačkoliv malá Konstantina nevidí, nebrání ji to v tom, aby svět viděla po svém. **Bere vše s nadhledem a humorem** a není ji jasné, proč by ji měl někdo litovat. Ačkoliv se barvy musí učit nazpaměť, dny v týdnu pozná podle vůně.
- Jediné, po čem opravdu touží, je **projet se na kole s větrem ve vlasech a na tváři**. Kniha ukazuje, že věci, které my vnímáme jako běžné a každodenní, jsou pro Týnku mimořádné.
- V knize jsou otevírána kromě toho další závažná témata – **oddělený život rodičů** (otec bydlí v Gdaňsku a ne ve Varšavě jako Týnka s maminkou) či **smrt křečka**.
- **Ilustrace – dvojího typu** – barevné a v odstínech černošedé (svět nevidomých)